

PROČ?

„šuplík“, září 2010

A zase je tady! To vtíravé - mé věčné „proč?“!

Proč takovým tempem ubývá v mé milované Bečvě lososovitých ryb?

Brát v potaz oficiální Výkazy o docházkách a úlovcích nemusí vést k relevantní odpovědi. Nepochybně přibývá rybařů, kteří ryby buď neberou nebo si sami od sebe zvýšili jejich lovnou míru. Ale pak by se musela Bečva pstruhy a lipany doslova hemžit! Bohužel je tomu právě naopak. Masaři s igelitkami plnými ryb? Kormoráni? Nenechte se vysmát! Na to až příliš dobře znám svůj úsek řeky. Budu tedy hledat další a další vysvětlení. Nebude těch možných příčin málo a všechna ta vysvětlení budou sice platná, ale budou **jen dílčí**. [1] Ovšem každé z nich – jak by řekl statistik analytik – bude mít různou váhu. Ale **protože příčiny působí často současně**, mohou být za ten tristní stav skutečně odpovědné.

Ale je výčet příčin konečný?

Kdybych tak například znal **podíl ryb z přirozeného výtěru v řece** k rybám, ať už slovených někde (!) v chovných potocích nebo získaných nákupem z rybochovů, mohl bych spekulovat o genetických změnách, a to vlivem snad nějakým způsobem **modifikovaného genomu (epigenomu)** ryb chovaných v zajetí. Vždyť přece už před časem američtí ichtyologové zjistili, že s každou generací pstruhů, která je odchována v zajetí, klesá šance ryb na zplození potomstva po návratu do přírody o 40 %! [2]

A dále se ptám. Proč se tak dramaticky změnil **poměr pohlaví** pstruhů potočních ve prospěch samců? Mohou za to různé teploty vody na aparátech líhni (teploty zpravidla vyšší než bývá v přirozeném prostředí běžné) v určitém stupni embryonálního vývoje pstruha [3]? Mohou snad za to látky, které, bohužel, dokonale neodstraní ani moderní čističky? Těchto, většinou syntetických organických látek už známe více jak tisícovku a stále se přichází na další. Jsou to totiž látky – souhrnně se jim říká **endokrinní disruptory** - které, jak už z názvu vyplývá, mají tu neblahou vlastnost ovlivňovat činnost žláz s vnitřní sekrecí a způsobovat například neplodnost, měnit pohlaví, ovlivňovat růst a jiné funkce organismu. [4] A nejen organismu ryb našeho zájmu ale i jejich přirozené potravy - vodních ústrojenců. Jak se to může projevit v ekosystému po delší době, o tom můžeme zatím jen spekulovat. Nám starším z paměti ještě nevymizely vzpomínky na účinný insekticid DDT, který byl bezmála likvidační pro populace některých ptačích druhů.

Je to vše důvod k zoufalství? Je to soumrak či dokonce konec muškaření v Čechách? Člověku se chce jen rezignovaně přikývnout.

Já vím, je to klišé, když řeknu „naděje umírá poslední“, ale připusťme, že dlouhá a trnitá cesta k nápravě se může najít, umíme-li alespoň pojmenovat všechny ty naznačené příčiny krize pstruhových revírů. A to, i když zatím neznáme, jak jsem již řekl, jejich váhu.

„Tonoucí se i stébla chytá“ a proto bych si na závěr svého postesknutí dovolil citovat jednu pasáž z blogu Vítězslava Kremlíka nazvanou Rybář se musí umět narodit. [5]

Severní část Pacifiku se totiž vždy asi 20-30 let otepluje a pak zase 20-30 let se ochlazuje. Současně s tím dochází i k oteplení či ochlazení planety jako celku. Příčinu PDO zatím prý nikdo nezná, ale tento cyklus probíhá už stovky a stovky let. Těžko z něj tedy vinit člověka. Odkud to víme? Od lososů. V polovině 90. let si N. Mantua a S. Hare všimli, že počet chycených lososů v severovýchodním Pacifiku pravidelně kolísá. V chladných letech 1947-1976 připlouvalo do řek v Oregonu hodně lososů. V následujícím teplém období (1977-1998) měli ale rybáři stále menší a menší úlovky. Pokud jste se narodil v severním Pacifiku do rybářské rodiny v 60. letech, byl jste odsouzen k tomu, že většinu života budete mít mizerné

a mizernější úlovky. Tehdy si ochránci zvířecích práv vynutili zapsání lososa na seznam ohrožených druhů - protože o PDO nic nevěděli, mysleli, že za to může člověk. Dobrá zpráva je, že v následujících chladných desetiletích půjdou úlovky lososů zase nahoru.

Myslete si o mně, co chcete, ale já na periodické kolísání početnosti populací věřím. Vzpomeňte jen na vrabce! Kolik jich za mých mladých let bylo! Pak jakoby vrabci vymřeli a dnes už je zase každý keř plný křičících vrabců. Jsem možná fantasta a chci věřit, že krize pstruhových revírů pomine, ale něco vstřícného pro to udělat musíme.

Prameny

[1] Stanislav Lusk, Věra Lusková, Karel Halačka; *Ústav biologie obratlovců AV ČR, Ichtyologické oddělení, Květná 8, 603 65 Brno* [Zamyšlení nad příčinami trvalého poklesu úlovků pstruha obecného a lipana podhorního](#)

[2] Hitoshi Araki a další, Oregon State University; [Ryby v zajetí ztrácejí plodnost](#)

[3] LN, 26. ledna 2009, [Teplejší moře samičkám nepřeje](#)

[4] prof. Ing. Jaroslav Petr, VÚŽV Uhřetěves, ČZU Praha <http://www.osel.cz/audio-video.php> [Endokrinní disruptory = hormonální buldozery](#)

http://www.lidovky.cz/vedci-varuji-pred-necekanymi-dusledky-znecistovani-vod-ryby-v-cesku-meni-pohlavi-ggm-noviny.aspx?c=A170825_223256_ln_noviny_ele

http://relax.lidovky.cz/antidepressiva-z-vodv-reky-niagara-ohrozujizivot-ryb-pdv-veda.aspx?c=A170904_224040_ln_veda_ELE

[5] Mgr. Vítězslav Kremlík, **Rybář se musí umět narodit;**
http://neviditelnypes.lidovky.cz/climategate-tichy-ocean-promluvil-d5m-p_veda.asp?c=A100214_111548_p_veda_wag

https://relax.lidovky.cz/do-rek-miri-z-cisticek-i-antidepressiva-ryby-jsou-mene-ostrazite-psq-veda.aspx?c=A171204_113054_ln_veda_ape